Lakivaliokunta
LaV@eduskunta.fi

Eduskunnan lakivaliokunnan lausuntopyyntö 25.1.2016

KESKUSRIKOSPOLIISIN LAUSUNTO LAKIVALIOKUNNALLE VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄSTÄ EDUSKUNNALLE (U 22/2015 vp)

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt muun muassa Keskusrikospoliisilta lausuntoa Valtioneuvoston kirjelmästä U22/2015 vp eduskunnalle.

Valtioneuvoston kirjelmä koskee ehdotusta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi terrorismin torjumisesta sekä terrorismin torjumisesta tehdyn neuvoston puitepäätöksen 2002/475/YOS korvaamisesta.

Korvattavaksi ehdotettu vuoden 2002 puitepäätös asettaa jo nykyisin velvollisuuden kriminalisoida terrorismirikokset, terroristiryhmään liittyvät terrorismirikokset ja terroritoimintaan liittyvät rikokset sekä yllytys ja avunanto niihin ja niistä joidenkin yritys. Lisäksi puitepäätöksessä on määräyksiä muun muassa seuraamuksista. Direktiiviehdotuksen mukaan jäsenvaltiot velvoitettaisiin kriminalisoimaan vuoden 2002 puitepäätökseen verrattuna eräitä uusia tekoja. Näitä ovat terrorismiin liittyvän koulutuksen vastaanottaminen, matkustaminen ulkomaille terrorismitarkoituksessa mukaan lukien sellaisen matkustamisen järjestäminen ja muu edistäminen sekä terrorismin rahoittaminen mukaan lukien matkustamisrikoksen rahoittaminen. Direktiiviehdotuksessa on myös laajemmat ja yksityiskohtaisemmat määräykset terrorismin uhrien suojelusta, auttamisesta ja oikeuksista.

Keskusrikospoliisi pitää direktiiviehdotusta yleisesti ottaen kannatettavana. Keskusrikospoliisi toteaa, että kriminalisointien osalta Suomen voimassaoleva lainsäädäntö vastaa pääsääntöisesti direktiiviehdotuksessa esitettyä.

Terrorismirikosten esitutkinnasta saadun kokemuksen perusteella Keskusrikospoliisi toteaa, että Suomessa esitutkinnan kohteena olevat terrorismirikokset ovat varsin usein tapahtuneet eri konfliktialueilla, joista luotettavan informaation saaminen on haasteellista tai jopa mahdotonta.

Keskusrikospoliisin arvion mukaan terrorismirikokset, jotka tyypillisimmin tulevat täyttymään Suomessa, ovat matkustaminen ulkomaille terrorismitarkoituksessa, tällaisen matkustamisen järjestäminen sekä matkustusrikoksen rahoittaminen. Nykyisen lainsäädännön perusteella esitutkintaviranomaisella ei ole ollut mahdollisuutta puuttua mainittuihin matkustusrikoksiin. Suun-

nitellut muutokset ja uudet tunnusmerkistöt ovatkin Keskusrikospoliisin näkökulmasta katsottuna perusteltuja.

Keskusrikospoliisin näkemyksen mukaan uudet tunnusmerkistöt voivat vaikuttaa myös preventiivisesti henkilöiden osallistumiseen aseellisiin konflikteihin ulkomailla. Toisaalta ne mahdollistavat myös muiden terrorismirikosten tehokkaamman ennalta estämisen (poliisilain mukaisten tiedonhankintakeinojen käytön mahdollistuessa) ja rikosten esitutkinnan (pakkokeinolain mukaisten pakkokeinojen käytön mahdollistuessa - rangaistusasteikosta riippuen). Lainsäädännön uudistamisen myötä poliisi saisi luotettavampaa tietoa epäillyistä radikalisoituneista henkilöistä ja heidän toiminnastaan. Tämä edistää paremman tilannekuvan ylläpitämistä terrorismirikoksiin liittyen.

Keskusrikospoliisin näkemyksen mukaan direktiiviehdotusta voisi selventää siltä osin, että koskeeko kriminalisointivelvoite matkustamisrikoksiin liittyen kotimaahansa palaavia henkilöitä:

Direktiiviehdotuksen 9 artiklan mukaisen matkustamisen kriminalisointivelvoitteen perusteluiden mukaan artiklan tarkoituksena on panna täytäntöön Euroopan neuvoston ulkoministerien 19.5.2015 hyväksymän terrorismin ennaltaehkäisyä koskevaan Euroopan neuvoston yleissopimukseen liittyvän lisäpöytäkirjan (jäljempänä lisäpöytäkirja) 4 artikla. Direktiiviehdotuksen selitysosassa todetaan, että artikla kattaa matkustamisen myös maahan, joka on rikoksentekijän kansalaisuus- tai asuinvaltio. Direktiiviehdotuksen mukainen artikla siis poikkeaisi tältä osin lisäpöytäkirjan 4 artiklasta. Laajennuksen myötä kriminalisointivelvoitteen piiriin tulisivat siis kotimaahansa palaavat henkilöt. Asiaa koskevassa, YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 2178(2014) ja lisäpöytäkirjan johdosta, oikeusministeriössä laaditussa ja 22.5.2015 julkaistussa arviomuistiossa katsotaan kuitenkin, että rikoslain 34a lukuun tulisi lisätä uusi 5b §, jossa säädettäisiin rangaistavaksi matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten tapauksessa, että Suomen kansalainen tai joku Suomen alueelta matkustaa sellaiseen valtioon, jonka kansalainen hän ei ole tai jossa hän ei pysyvästi asu.

Keskusrikospoliisi toteaa, että jos matkustamisen kriminalisointi ei koske kotimaahansa palaavia henkilöitä, se voi rajata pois suuren osan epäillyistä terroristeista. Lisäksi matkustamisen tarkoitukseen liittyvät näyttökysymykset voivat osoittautua haasteellisiksi.

Keskusrikospoliisi pitää tärkeänä, että uudet kriminalisoinnit otetaan huomioon myös poliisilaissa ja lisätään sen salaisia tiedonhankintakeinoja koskevan 5 luvun 3 §:n tunnusmerkistölistaukseen, jossa on määritelty rikokset, joiden paljastamiseksi salaisia pakkokeinoja voidaan käyttää. Keskusrikospoliisi pitää varsin todennäköisenä, että uudet kriminalisoinnit tulevat lisäämään työmäärää ja sitä myötä kustannuksia ainakin Keskusrikospoliisissa ja Suojelupoliisissa.

Keskusrikospoliisin päällikkö
Poliisineuvos Robin Lardot

Poliisilakimies Markus Välimäki